

Adviesnotitie (Quickscan) Middenweg te Horssen (gemeente Druten)

Colofon

Opdrachtgever: HSRO bv
Contactpersoon: Dhr. J. van Lierop
Hoogstraat 1
6654 BA AFFERDEN
Projectnummer: S090135
Titel: Adviesnotitie (Quickscan) Middenweg te Horssen
Datum: 6 april 2009
Auteurs: drs. D. Hagens (historicus), drs. J.H.F. Leuvering (fysisch geograaf)
Code: DHA/UIT/SAW/S090135
Kwaliteitscontrole: drs. E.A. Schorn (senior prospector / fysisch geograaf)
Druk: Synthegra bv, Doetinchem
ISSN: 1874-9771

Synthegra bv

Doetinchemseweg 61a, NL-7007 CB Doetinchem
Telefoon +31(0)88 81 81 981, Fax +31(0)88 981 81 81 989, Internet: www.synthegra.nl
Bankrelatie Friesland Bank, nr. 295191155, BTW nr. NL819631288B01, HR 01115557

© Synthegra bv, 2009

De rechten van intellectueel eigendom verblijven te allen tijde bij Synthegra bv.

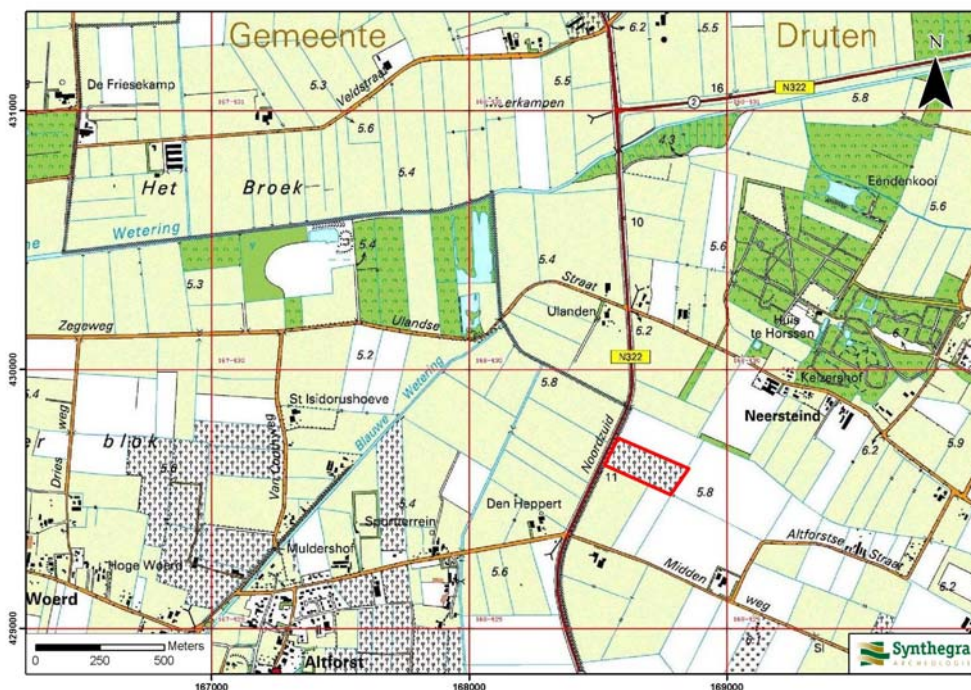
Project : Advisering, Middenweg te Horssen
Kenmerk : DHA/UIT/SAW/S090135

Inleiding

HSRO bv heeft op 19 maart 2009 aan Synthegra bv archeologisch advies gevraagd omtrent een geplande herinrichting van een plangebied gelegen aan de Middenweg in Horssen, gemeente Druten (zie afbeelding 1). Het perceel staat kadastraal bekend als Sectie E, perceelnummers 56 en 57. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 33.840 m². De locatie bestaat momenteel uit grasland en loopweide.

Binnen het plangebied is de nieuwbouw van een bedrijf (paardenhouderij) met bijgebouwen gepland. De maximaal te verstoren diepte zal circa 80 cm beneden het nieuwe maaiveld bedragen. Het huidige maaiveld zal 40 tot 80 cm worden opgehoogd, dus uiteindelijk zal de verstoringsdiepte maximaal 40 cm beneden het huidige maaiveld bedragen. Gevraagd is wat de herinrichting voor gevolgen kan hebben voor eventueel aanwezig archeologisch erfgoed.

Middels een korte inventarisatie (quickscan) wordt nagegaan welke archeologische waarden op de betreffende planlocatie verwacht kunnen worden, wat de aard en diepte van de bodemingrepen is en in hoeverre de bodemingrepen bedreigend kunnen zijn voor de eventueel verwachte archeologische waarden.

Afbeelding 1: Het plangebied op de Topografische kaart van Nederland 1:25.000 aangegeven met het rode kader (Bron: TOP25raster 1998. Topografische Dienst Nederland, Emmen).

Project : Advisering, Middenweg te Horssen
Kenmerk : DHA/UIT/SAW/S090135

Landschapsgenese

Geologie en geomorfologie

Volgens de Geologische overzichtskaart van Nederland¹ komen in het plangebied holocene rivierafzettingen van de Formatie van Echteld voor. In de ondergrond komen pleistocene afzettingen van de Rijn en Maas voor, die tot de Formatie van Kreftenheye worden gerekend. De dorpskern van Horssen, die ten noordoosten van het plangebied ligt, bevindt zich op een rivierduin. Deze rivierduin is ontstaan tijdens de Late Dryas (circa 12.745 tot circa 11.755 jaar geleden). Het plangebied zelf ligt in een rivierkom- en oeverwalachtige vlakte. De ondergrond bestaat uit komklei en oeverafzettingen van voorlopers van de Maas en de Rijn. De afzettingen die aan het maaiveld liggen zijn afgezet door de huidige Maas en/of Waal.

De hoogte van het maaiveld in het plangebied varieert van circa 5,5 m +NAP in het noordwesten tot circa 6,0 m +NAP in het zuidoosten. In het zuidoostelijke deel van het plangebied, dat relatief hoog ligt, is een oude stroomgordel in de ondergrond aanwezig. Deze oude stroomgordel is een vroegere Maasloop en staat bekend als het Wijchens Maasje en was actief vanaf circa 3580 v. Chr. tot circa 1720 v. Chr.² De top van de bedding en oeverafzettingen van deze stroomgordel wordt binnen het plangebied verwacht op een diepte van 0 à 1 m beneden maaiveld. Op deze stroomgordel zijn archeologische sporen uit het neolithicum, de ijzertijd, de Romeinse tijd en de middeleeuwen aangetroffen.³

Bodem

Op de Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000 staat aangegeven dat binnen het plangebied kalkloze poldervaaggronden in siltige en zwak zandige klei voorkomen. Dit zijn jonge bodems, waarin slechts in beperkte mate bodemvorming heeft plaatsgevonden. Ze hebben een dunne, humusarme bovengrond (A-horizont), die direct op het onveranderde moedermateriaal (C-horizont) ligt. Vanaf het maaiveld komen roestvlekken voor.

Archeologie en cultuurhistorie

Op de IKAW (Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) binnen Archis II geldt voor de westelijke helft van het plangebied een middelhoge verwachting en voor de oostelijke helft een hoge verwachting. Op de Cultuurhistorische Waardekaart van de provincie Gelderland geldt voor het geheel oostelijke deel een hoge verwachting, voor een kleine strook in het oostelijke deel een middelhoge verwachting. Voor het westelijke en centrale deel geldt een lage verwachting. Waarschijnlijk zijn deze verwachtingen gerelateerd aan de ligging van een oude stroomgordel in het zuidoostelijke deel (zie tekst Landschapsgenese)

In het Archeologisch Informatie Systeem van de RACM (Archis II) is binnen het plangebied één onderzoeksmelding bekend en zijn geen waarnemingen of monumenten geregistreerd. Uit de omgeving van het plangebied (binnen een straal van 300 m) zijn twee monumenten en vier waarnemingen bekend.

Al de hieronder beschreven locaties liggen binnen dezelfde rivierkom en oeverwalachtige vlakte als waarbinnen het plangebied ligt.

---

¹ NITG-TNO 2006.

² Berendsen en Stouthamer, 2001. Dateringen gecalibreerd met Oxcal 4.1 en afgerond.

³ Berendsen en Stouthamer, 2001.

Project : Advisering, Middenweg te Horssen
Kenmerk : DHA/UIT/SAW/S090135

Onderzoeksmelding 5389

Het plangebied ligt binnen een omvangrijk gebied (het "Land van Maas en Waal") waar RAAP in 1988 een veldverkenning, booronderzoek en een weerstandsonderzoek uitvoerde.

Monumentnummer 3660; waarnemingsnummers 105.837 en 106.927

In het zuiden aan het plangebied grenzend ligt een monument van archeologische waarde (monumentnummer 3660). Tijdens het hierboven beschreven onderzoek door RAAP werden binnen dit terrein, op 150 m ten zuiden van het plangebied, meerdere Romeinse resten aangetroffen tijdens boringen. Het ging om gladwandige en ruwwandige aardewerkresten, resten van een voorraadvat en dakpanresten. Ook trof men resten van onbekende herkomst en ouderdom aan (waarnemingsnummers 105.837 en 106.927). Er werden geen grondsporen aangetroffen.

Waarnemingsnummer 105.843

Direct ten oosten van bovenstaand monument, op 145 m ten zuidoosten van het plangebied, werden nederzettingsresten aangetroffen uit zowel de Romeinse tijd, vroege tot de late middeleeuwen en uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Het ging met name om aardewerkfragmenten, proto-steengoed en steengoed.

Monumentnummers 3661 tot en met 3663

Op een afstand van 215 tot 575 m ten zuidoosten van het plangebied liggen een drietal monumenten van archeologische waarde. Op het meest nabij gelegen monument (monumentnummer 3661) werden meerdere nederzettingsresten uit de ijzertijd en Romeinse tijd aangetroffen. Ook vond men (niet gedateerd) vuursteenafval. Op het aangrenzende monumentale terrein vond men laatmiddeleeuwse nederzettingsresten (monumentnummer 3663). Op het terrein direct ten zuidoosten daarvan vond men nederzettingsresten uit zowel de ijzertijd, Romeinse tijd als de middeleeuwen (monumentnummer 3662). Bij al de terreinen gaat het niet om de centrale nederzetting.

Monumentnummer 3659; waarnemingsnummers 105.858 en 105.861

Op 330 m ten noordoosten van het plangebied ligt een monument van hoge archeologische waarde (monumentnummer 3659). Naast vuurstenen artefacten en aardewerkresten uit het laat-neolithicum - bronstijd werden nederzettingsresten aangetroffen uit zowel de late ijzertijd – Romeinse tijd en uit de vroege tot late middeleeuwen (waarnemingsnummers 105.858 en 105.861).

Het plangebied op historisch kaartmateriaal

Er zijn enkele historische kaarten geraadpleegd om na te gaan of binnen het plangebied cultuurhistorisch waardevolle elementen een rol kunnen spelen. Op zowel de historische kaart uit circa 1830-1855⁴ als op de kaart uit circa 1903⁵ is te zien dat het plangebied onbebouwd is en geheel uit weiland bestaat. De percelen zijn van elkaar gescheiden door een weggetje, dat in west-oostelijke richting en daarna in noordoostelijke richting dwars door het plangebied loopt. Deze staat op de kaart uit 1903 aangegeven als de Ulen Straat en is niet meer aanwezig op de huidige topografische

---

⁴ *Grote Historische Atlas van Nederland, Oost-Nederland 3, 1838-1857*, schaal 1:50.000, blad 110 (Wolters Noordhoff Atlasproducties).

⁵ *Grote Historische Topografische Atlas van Gelderland, ca. 1905*, schaal 1:25.000, blad 531 (Uitgeverij Nieuwland).

Project : Advisering, Middenweg te Horssen
Kenmerk : DHA/UIT/SAW/S090135

kaarten. Deze weg is nog wel te zien op de oude topografische kaart uit 1957⁶, maar kort daarna (in 1966) is deze weg verdwenen en is de huidige rijksweg N329 aanwezig.

Verstorings binnen het plangebied

Volgens de gegevens geleverd door de opdrachtgever is het terrein in het verleden geëgaliseerd. Als gevolg van de aanleg van drainagesysteem voor ondergrondse beregening is het plangebied tot een diepte van 80 tot 100 cm diepte verstoord. Ook kan het plangebied zijn verstoord als gevolg van ruilverkaveling die in de jaren zestig van de 20^e eeuw plaats heeft gevonden in het gebied.

Uit de gegevens van het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland)⁷ blijkt dat de gehele westelijke helft van het plangebied aanzienlijk lager ligt dan de oostelijke helft.

Vóór aanvang van de nieuwbouwwerkzaamheden zal het terrein 40 tot 80 cm worden opgehoogd. De toekomstige verstoring zal echter tot 80 cm beneden het nieuwe maaiveld reiken. De verstoringsdiepte ten aanzien van het huidige maaiveld zal zodoende maximaal 40 cm beneden maaiveld bedragen.

---

⁶ www.watwaswaar.nl

⁷ Geraadpleegd via www.ahn.nl

Project : Advisering, Middenweg te Horssen
Kenmerk : DHA/UIT/SAW/S090135

Conclusie

Het plangebied ligt in een rivierkom en oeverwalachtige vlakte waarvan de ondergrond bestaat uit komklei en oeverafzettingen van voorlopers van de Maas en de Rijn. De afzettingen die aan het maaiveld liggen zijn afgezet door de huidige Maas. Als bodemtype komen kalkrijke poldervaaggronden voor. In het zuidoostelijke deel van het plangebied ligt de stroomgordel het Wijchens Maasje. De top van de bedding en oeverafzettingen van deze stroomgordel wordt binnen het plangebied verwacht op een diepte van 0 à 1 m beneden maaiveld. Op deze stroomgordel zijn archeologische sporen aangetroffen uit het neolithicum, de ijzertijd, de Romeinse tijd en de middeleeuwen.

Binnen dezelfde landschappelijke ligging, zowel grenzend aan het plangebied als in de directe omgeving (binnen een straal van tenminste 300 m) zijn ook meerdere nederzittingsresten aangetroffen uit de periode laat-neolithicum – bronstijd en met name uit de perioden ijzertijd, Romeinse tijd en uit de (late) middeleeuwen. Meerdere terreinen staan gedocumenteerd als archeologische monumenten.

Uit het historisch kaartmateriaal en de locatiegegevens blijkt dat het plangebied in de moderne tijd altijd onbebouwd is geweest. Mogelijk bevinden zich nog resten van het oude weggetje Ulenstraat binnen het plangebied.

Advies

Voor het hele plangebied geldt een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van nederzittingsresten uit de periode vanaf het midden-neolithicum tot en met de late middeleeuwen.

Waarschijnlijk is de westelijke helft van het plangebied reeds verstoord als gevolg van de egalisatie, aanleg drainage en ruilverkaveling. Dit lijkt te worden bevestigd door de gegevens ontleend aan het AHN. Op het AHN ligt de oostelijke helft van het plangebied. **Ter controle van de eventueel aanwezige verstoringen wordt voor het gehele plangebied een vervolgonderzoek geadviseerd. Dit vervolgonderzoek kan worden uitgevoerd in de vorm van een aanvullend bureauonderzoek met een booronderzoek.**

Het archeologisch niveau begint in beginsel vanaf 30 cm beneden het huidige maaiveld. Als wordt gekozen voor een ophoging binnen het plangebied van tenminste 50 cm op dit huidige maaiveld, blijven eventueel aanwezige archeologische resten bewaard.

In dat geval kan worden afgezien van verder archeologisch onderzoek.

Bovenstaand advies betekent nog niet dat al bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van deze adviesnotitie zullen namelijk eerst moeten worden beoordeeld door het bevoegd gezag (gemeente Druten), die vervolgens een besluit neemt.

Project : Advisering, Middenweg te Horssen
Kenmerk : DHA/UIT/SAW/S090135

Literatuur en kaarten

Berendsen, H.J.A. en Stouthamer, E., 2001: *Paleogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*. Van Gorcum, Assen.

NITG-TNO, 2006: *Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000* (<http://dinoloket.nitg.tno.nl>)

Uitgeverij 12 provincien 2005: *Atlas van Topografische kaarten Nederland, 1955-1965*, schaal 1:50.000.

Uitgeverij Nieuwland 2005, *Grote Historische Atlas van Gelderland schaal 1:25.000, uit circa 1905*. Tilburg.

Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990, *Grote Historische Atlas van Nederland; 3 Oost Nederland 1830 – 1855*. Groningen.

Internet

www.ahn.nl

www.archis2.archis.nl

www.nitg.tno.nl

www.watwaswaar.nl